

דחתה!

אורי אבנרי: קרא את הפרוטוקול של השנה שעברה. **שמואל תמיר:** תוכל למצוא זאת בנאומי דאשקד.

תמיר פשוט שכח כי גם בשנה שעברה הוא דיבר אחר, וכי גם אז היה דמיון רב בין הדברים שאמר הוא לבין מה שאמרנו יום לפני כן. כדי לרענן את זכרונו, הראיתי לו את דברי הכנסת (חוברת ל"ב), שם רשומים הדברים.

בכלל, המרכז החופשי הוא חופשי מאד. זה התבטא בחלק השני של השיבה, כאשר עלתה הצעת רפ"י וגח"ל לדון בפרשת מכירת האוניה שלום. הפעם היה זה אליעזר שוסטק, חברו של תמיר, שהציע להעביר את ההצעה לוועדה — והוא פתח את דבריו באותם משפטים בהם נפתח המאמר על שלום בגליון העולם הזה שהופיע ערב לפני כן. (כאשר רב-חובל מעלה את אונייתו על שרטון, הוא עומד לחקירה...)

שוסטק התנגד בלהט למכירת שלום. זה היה מעניין במיוחד, כי כמה ימים לפני כן הודיע שמואל תמיר, מעל עמודי הארץ, באותו להט, שהוא תומך במכירה. וכאילו כדי להתעלל בו, שידר קול ישראל באותו יום עצמו, בשידור חוזר, קטע מחיכוך פומבי בו דרש תמיר — שוב בלהט — למכור את שלום.

לדבר? כן! - להקשיב? לא!

מנענו מהצבעה, והסברנו זאת, בין השאר, כלהלן:

אורי אבנרי: קשה היה להצביע ברצינות בעד הצעתו של חבר-הכנסת אלמוגי, שהוא וחבריו, בממשלת בן-גוריון דאז, היו אחראים לכל הנתונים הכוזבים שהביאו לרכישת האוניה.

הוא וחבריו, בממשלת בן-גוריון דאז, היו גם אחראים להנהגת המיטבח הכשר הבלעדי, שתרם תרומה כל-כך רבה לירידת התפוסה באוניה הזאת. כך גם קשה להבין מה כאן העניין עם גרמניה. לא חשוב כלל

למי נימכרת ה אוניה. לגבי ע צם העניין אין זה משנה דבר. מה גם שאחת משתי הסיעות המציעות את ה הצעה — רפ"י — בחדאי שאי נה יכולה לה רים קול נגד מ כירת דברים ל גרמניה. היא מכרה לגרמניה את העושים ר את המדים לצבאה. ואם חבר-הכנסת בן גוריון רוצה לנסוע לגרמניה דקא באוניה שלום, אני חושב שדובר הזה לבדו אינו מחייב החוקת אוניה.

שוסטק

לעומת זאת קשה מאד לבטוח גם ב הבטחות הממשלה. אני רוצה לבטא מעל במה זו — זוהי מטרתי העיקרית כאן — חרדה לעתיד יחס הממשלה לענף-הנוסעים, ואולי גם לצייטונסור בכלל. אני רוצה להו עיק את הציבור, שאם תימשך גישה זו של הממשלה, צפויה סכנה של חיסול כל צייטונסור, ובחודאי חיסול ענף-הנוסעים של הצי הישראלי.

אני רוצה לפנות אל הממשלה בתיבה להקים ועדת-חקירה ממשלתית, שתיבדוק מחדש את הכדאיות של צי הסוחר, ואת יעילות שיטת מכירת הכרטיסים. בעניין זה הושמעו טענות חמורות מאד. תיבדוק הועדה מחדש את הריזיכות של כל האוניות, ותע שה זאת בשיתוף פעולה עם ציבור-הימאים שהיה מוכן בעבר, והמוכן גם עתה, לתת יד ליעול צייטונסור הישראלי, כדי שלא יקרה לאוניות ישראליות האחרות מה שקרה ל אוניה שלום.

כאשר אמרנו דברים אלה, נכחו באולם (מלבד שר-התחבורה, שהקפיד להקשיב) פחות מעשרה ח"כים. כל חברי-הכנסת ה אחרים נשאו את האולם ברגע שנגמרה ההצבעה.

זאת היתה ההוכחה הטובה ביותר לכל חוסר-הכנות של הדרשה למושב-פגרה זה. גח"ל ורפ"י כינסו אותו כדי לדרוש דיון בהצעותיהן. אולם כשגמרו להגיד מה ש היה להן להגיד (וזה היה מעט מאד), והתחיל מעידיון בצורה של מסירת הוד עות הסיעות, לא היה להן שום עניין ל הקשיב.

הן לא יכלו להתגודד בזמנן, כי המזון היה תפוס עליי עטרה הגיגית של רצ"ו. לכן פשוט חזרו הח"כים הביתה — לפני שנגמרה השיבה המיוחדת, ההחפזה, הבהולה, היוצאת-מן-הכלל, שהם קראו לה.

אורי אבנרי

זו היתה כמו כיתה, שנפגשה באמצע החופש. הח"כים מכל הסיעות בירכו זה את זה, קידמו איש את פני רעהו בשימחה. כולם ידעו כי דרישת גח"ל ורפ"י לכנס מושב-פגרה מיוחד זה לא היתה אלא תרגיל של חוסר-תכלית. אבל איש לא כעס. כולם ידעו כי זה דרוש לגח"ל ולרפ"י כדי להוכיח לציבור שהן אופוזיציה עקבית ולוחמת — אחרי שהציבור קיבל, משום-מה, את הרושם הפוך. ומכיוון שהעסקנים בכנסת מבינים איש לנפש רעהו, וכל אחד מבין גם את צרת (יריבו) — לא היתה כל סינה. מצב-רוח ייחודי זה לא התקלקל גם כאשר נכנסו הח"כים אולם — והופתעו לראות כי הנשיאות ניצלה את הפגרה כדי להקים קיר-זכוכית בין האולם ובין יציע-הקהל. בשעתו דרשנו כי יערך מישאל בין הח"כים אם הם מוכנים לחתור על הגנה זו, המפרידה ביניהם ובין העם. התנגדו למיחצה בתוקף. עתה היא ישנה — וזהו.

איך להיות בעד נוגד

ר נוכחות היתה גבוהה מן הרגיל — היא הגיעה ל-91. אבל היתה לכך מגרעת: ההמולה באולם היתה מחרידה. כי כמעט איש לא הקשיב לנואמים, והכל שוחחו בהתלהבות איש עם רעהו. רק בקושי אפשר היה לעקוב אחרי דברי יוסף ספיר, שנימק את הצעת גח"ל לדון מייד בדו"ח מבקרי-המדינה, ודברי ישראל קרגמן, שנימק את הצעת המערך להוריד את העניין מסדר-היום.

זה לא היה נורא, כי שניהם לא אמרו מילה אחת חדשה — וגם את המילים הישנות דאגו לפרסם מראש בעתוני-הבוקר של אותו יום.

הקדמנו לבקש את הוכות להציע את העברת העניין לוועדה — וכך הקדמנו את כל שאר הקופצים על מציוא זה. השתמשנו בהזדמנות כדי לפרט מחדש את הצעותינו לטיפול בדו"ח מבקרי-המדינה (ראה מיטגרת). המישפט הראשון שלנו עורר המולה בחוגי הקואליציה, ואילו המישפט השני עורר סערה של קריאות מספסלי גח"ל ורפ"י.

כאשר פירטתי את הצעותינו להידוק ביקורת הכנסת על מעשי הממשלה, היה נידמה לי שאני מבחין בסימנים בולטים של אירצון בפני לוי אשכול. (כעבור יום הכריז אשכול שהוא תומך בהעלאת אחרון-החסימה).

הצבעתי בעד הצעות גח"ל ורפ"י. אך רק חלק מאנשי גח"ל (ובראשם מנחם בגין) הצביעו בעד הצעתי להעביר את הצעתם שלהם לוועדה. המרכז החופשי נמנע בכלל — כדי למסור הודעה. היא לא פסחה עלינו — כי היה נידמה לאופוזיציה החדשה-חדשה שאנו מפקיעים את הצעותיה, בעוד שלנו היה נידמה דקא הירפך:

שמואל תמיר: אני שמח שחבר-הכנסת אבנרי קיבל את ההצעה שהעלינו...

"זה לא רציני!"

המבקר, ומוסיפה הערות שקולות. אחר-כך בא דיון קצר במליאה, ובוזה תם העניין.

הדרך הנכונה, לדעתנו, היא:

(1) להקים ועדה מיוחדת, שתשב בכל ימות השנה על ענייני המבקר. או, באופן אלטרנטיבי, לחלק את הדיון בדיווחשבון בין כל ועדות הכנסת: כל ועדה בשטח המפורד לה.

(2) לתת בחודעה זו (אם תהיה ועדה אחת), ייצוג לכל הסיעות, או, לפחות, לתת לכל סיעה שאינה מיוצגת בה את הזכות להיות נוכחת בישיבותיה, ללא זכות-הצבעה. כי ועדה זו תהיה במהותה שונה מכל שאר ועדות הכנסת.

(3) להעמיד לרשות ועדה זו צוות מקצועי קבוע, שיאפשר לה להשיג את האינפורמציה הדרושה לה, לחקור את הפקידים המופיעים בפניה, ולעקוב אחר רי השינויים המתחייבים מן הדיון והשבון.

(4) לקיים את ישיבות הוועד דה כפומבי, בדומה לישיבות בתי-משפט. ביקורת, כדי ש" תהיה יעילה וצודקת, חייבת להיות גלויה.

(5) לחייב את הוועדה להגיש למליאת הכנסת, אחת לשלושה חודשים, מסקנות לגבי חלק מן הדיווחשבון, כדי שבמרוצת השנה יקוימו במליאה דיונים על כל הדיווחשבון, בעוד שכיום דנים רק על כעשרה אחוז מן הדיווחשבון.

לפרסם את השמות!

זה לגבי הבקרה. מה לגבי הסנקציות? אין חוק ללא סנקציה. אין משפט ללא סנקציה. דיווחשבון המבקר, ומסקנות הכנסת לגביו, הם נטולי משמעות אמיתית, בגלל חוסר סנקציות אמיתיות.

הדרך הנכונה היא: **(1) לפרסם את שמותיהם המלאים של כל הנוגעים למימצאי הביקורת — אישים, חברות, פקידים, מחלקות. כולנו יודעים מן הנסיון כי אימת-הפירסום היא המחסום העיקרי בפני השחיתות.**

(2) להטיל על פקידים-ממשלה אחריות אישית למעשיהם ולמחלליהם, לאי-סדרים וגם לאי-כושר חורג מן המותר. פקידים טובים ישמחו על כך. עליה בדרגה, התקדמות ונסיעה בקאריירה צריכות להיות תלויות גם בכך. זה לא יכול להיות בתחום הרשות המחוקקת, אבל הרשות המחוקקת וכאית — וחייבת — לתת הנחיות לרשות המבצעת בעניינים אלה.

(3) להקים מוסד שיפוטי, שידון לא בעבירות משמעיות סתם, אלא בסטייה מן הסדר הטוב, בהעדר, ובפגיעה בסדרי המנהל. במקום שיש החלטה אישית, צריכה להיות אחריות אישית.

להלן דבריו של אורי אבנרי על ההצעה לסדר-היום בעניין דו"ח מבקרי-המדינה:

אורי אבנרי: כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע להעביר את ההצעה לסדר-היום לוועדה, ואנמק את הצעתי.

קריאות מכל רחבי הקואליציה, המולה באולם. **היו"ר קריש לוז:** רשאי חבר-הכנסת להציע להעביר את ההצעה לוועדה.

אורי אבנרי: אמנם, איננו יכולים שלא להסתייג מכינוס הכנסת לישיבת פגרה זו, בתאונה של דיון בדיווחשבון מבקר המדינה.

כאופוזיציה לוחמת, אנחנו מפקקים ברצינות של תמרונים פרלמנטריים מסוג זה, שאין אחריהם כלום, זולת כותרות בעתונים.

שמעון פרס (רפ"י): מה אתה עושה עכשיו? (קריאות מספסלי גח"ל ורפ"י).

אורי אבנרי: לאופוזיציה אמיתית יש די והותר לעשות במדינה הזאת, וגם בכנסת הזאת, מבלי להתפש למעשי-סרק. מה גם שנדמה לי שלא כל שלושים החברים שחתמו על הבקשה לכנס מושב מיוחד זה סרחו להיות נוכחים כאן.

מרדכי מורקיס (רפ"י): ספרתי? תספור!

אורי אבנרי: ספרתי, ואין.

בדיווחשבון זה אין כל חדש. בטיפול הכנסת בו אין כל חדש. ומי שהשלים עם הנוהל הזה עד היום, מי שהשלים עם אותה אידייליה שחבר-הכנסת קרגמן ציין אותה — מה כי יבוא וילין על כך היום?

אנחנו לא השלמנו מעולם עם הנוהל הקיים בכנסת לגבי הביקורת. אמרנו בשנה שעברה, ואנו חוזרים ואומרים עכשיו, כי ביקורת הכנסת היא פיקטיבית במידה רבה. עכשיו בא מבקר המדינה ומאשר זאת, בשפה המתונה האופיינית לו.

אם יש כאן נושא לדיון, הרי זה הנושא: איך לחזק את הכנסת, איך לאפשר לה להטיל ביקורת של ממש על הרשות המבצעת.

אני חושב שוהי בעייה עולמית. בכל העולם הולכת ומתחזקת הרשות המבצעת, והביקורת הפרלמנטרית הולכת ונחשלת. על כך יש דיונים בעולם, ויש צורך לדון על כך גם אצלנו.

חקירה שלמה — חקירה גלויה!

כבוד היושב-ראש, כדי שיהיה ערך של ממש לדיון והשבון מבקרי-המדינה, דרושות שתיים: בקרה וסנקציות.

האם יש בקרה, למראית-עין — יש. למעשה — אין.

ישנה ועדת-מישנה, המטפלת מדי שנה בחלק קטנטן ממימצאי

בתשובתו להצעה לסדר-היום, קבע יו"ר ועדת-הכספים, עסקן מפא"י ישראל קרגמן, כי בוועדה לא היו מעולם חילוקי-דעות בין מפא"י, חרות ושאר הסיעות לגבי שיטות העבודה.